

Replik: Det finns ingen plan för varifrån elen ska komma

Dagens Nyheter den 18 maj 2022

Ministrarna Karl-Petter Thorwaldsson, Anna Ekström och Eva Nordmark skriver på DN Debatt om investeringarna som görs i norr. Det finns gott om superlativ i texten, Sverige ska gå före, vara världsledande och skapa "schyssta jobb" i klimatomställningen. Drömmar om återindustrialisering och grön omställning har trollbundet svenska politiker förr.

Under början av 2000-talet lät det likadant när Norrland skulle återindustrialiseras genom att producera etanol från cellulosa. Dåvarande statsministern invigde pilotanläggningen i Örnsköldsvik 2004, näringsminister Maud Olofsson tillförde miljardbelopp till Sekab under den borgerliga mandatperioden 2006–2010.

Sekab var ett litet kommunägt bolag som skulle bygga etanolfabriker längs den norrländska kusten. Den gången slutade hägringen i en punkterad etanolbubbla, miljardförluster, korruptionshärvor och en frånvaro av såväl hållbar utveckling som återindustrialisering.

Såväl socialdemokratiska som borgerliga politiker är svaga för den storskaliga industripolitik som så ofta urartat i fullständiga katastrofer. Historien har lärt oss att stora, politiskt orkestrerade satsningar som kantas av goda intentioner och konsensus är väldigt riskfyllda.

Det är när ingen ställer kritiska frågor som riskerna är som störst. Vi har i ett flertal debattartiklar efterlyst en ordentlig konsekvensanalys, inte minst med avseende på elförsörjningen, såväl i Norrland som i södra Sverige. Varken ansvariga politiker eller statligt kontrollerade bolag har hittills gett några svar.

Den planerade expansionen i Norrland kommer att ta mer än 80 TWh i elektricitet i anspråk. Detta är mer än hälften av Sveriges elanvändning i dag och fem gånger mer än vattenkraftsproduktionen i Norrbottens län. Det motsvarar hela Finlands elförbrukning. Hur är det möjligt att ta så kopiösa mängder el i anspråk utan att presentera en plan för varifrån elektriciteten ska komma?

Vi har hört vaga formuleringar om vindkraft, specifikt havsbaserad vindkraft. Om all denna el ska produceras med vindkraft krävs 6 000 stycken 325 meter höga verk på en yta om 4 000 kvadratkilometer. Detta motsvarar tre Öland. Är det Bottenviken som i den gröna omställningens namn ska tapetseras med tre Öland beströdda med gigantiska vindkraftverk? Eller är det den samiska fjällvärlden inklusive en tillfartsväg till vart och ett av de 6 000 verken i den känsliga fjällterrängen?

Om man tänker sig att vindkraften ska vara havsbaserad, så handlar det om något som aldrig tidigare gjorts, nämligen utplacering av en gigantisk vindkraftspark i ett hav som är istäckt stora delar av året. Hur ska verken underhållas under vinterhalvåret och hur klarar förtöjningarna de enorma krafter som uppstår när isen kommer i rörelse vid islossningen?

En annan central fråga är förstås hur södra Sverige ska få el om all elektricitet i norr tas i anspråk av dessa industrisatsningar. SSAB:s ordförande Lennart Evrell har kallat såväl kablar till Europa som kablar till södra Sverige för "kapitalförstöring" och sagt att "när ledningarna är klara behövs de inte" eftersom all elektricitet kommer användas i norr.

Är dessa satsningar förenliga med att 90 procent av alla jobb finns söder om Dalälven där arbetsplatserna redan är drabbade av skenande elpriser och ett alltmer opålitligt elsystem?

Jan Blomgren

Magnus Henrekson

Christian Sandström